

d'Alcúdia); no lluny d'allà si bé ja fora del domini català, a la ratlla de *Yátova* (el nom del qual sembla venir de HIATUA 'badalls, clavills, avencs') i ja en terme de Macastre hi ha las Casas de *Cuerna*, a la partida de *Cuerna* i sota la *Sunsia* (< *solsida*, 5 ensulsiada) de la *Cuerna*.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS:
corner, *cornal*, *cornelet*, *cornial*, *cornitxol*, *cornaló*, *cornaler*, *cornalera*, *cornerina*, *cornalina*, *cornària*, *cornarina*, *corniola*, *engornar*, *cornar*, *corna*, *cornut*, *cornell*, *cornàilla*, *cornuda*, *corneta* 'trompeta aguda i llarga', *cornetada*, *corneter*, *corneti*, *cornetinada*, *corneta* 'còfia punxeguda de certes monges', *corneta* 'mena d'herba', *cornasses*, *cornàs*, *cornassa*, *escornar*, *Escornalbou*, *Cornabou* o *Cornabous*, *Escornacabra*, *escornassada*, *escorniflar*, *escorniflaire*, *cornada*, *cornador*, *cornadura*, *cornamenta*, *cornament*, *cornassada*, *Munt Cornal*, *corni*, *còrnia*, *còrnia* 'membrana de l'ull', *cornèitis*, *cornejar*, *cornejador*, *cornerol*, *cornet*, *cornicó*, *corniculat*, *corniculifera*, *cornialt*, *corniforme*, *corníger*, *cornúpete*, *cornamusa*, *cornamuser*, *cornamusaire*, *cornamula*, *cornicabra*, *cornicervi*, *cornicelis* o *cornicels*, *corniúlls*, *cornucòpia*, *unicorn*, *olicorn*, *alicorn*, *bigòrnia*, *cerato-*, *ceratodòntid*, *ceratosaure*, *ceratofil·làcies*, *aceratòsida*, *cerasta*.

CORNAC, de l'anglès id., i aquest del singalès *kūrūṅka* 'domesticador d'elefants'.

Cornàcies, *cornada*, *cornàilla*, *cornal*, *cornalera*, *cornalina*, *cornaló*, *cornamenta*, *cornamula*, *cornamusa*, *cornar*, *cornat*, V. *corn* *Còrnea*, *cornejar*, *cornelet*, V. *corn* *Cornell*, V. *corn* i *cornella*

CORNELLA, 'ocell de la família del corb', del ll. CORNICŪLA, diminutiu de CORNIX, -ĪCIS, id. □ 1ª doc.: S. XIII, Llull.

«Un cavaller --- era vengut per guardar aürys qui li significasen veritat de una cavalcada que volia fer --- 40 lo cavaller sguardava si veuria alguna àguila o *cornela* o esparver, o algun altre aucell en lo qual pogués conèixer ço que desirava a saber ---», *Blanq.* (NCl. I, 230.24). Més documentació medieval en *DAG.* i *AlcM.* Encara que en llatí clàssic es mesura *cornicūla* (en Horaci, i *cornix*, -*icis*, amb *ī* llarga, en Lucreci, etc.), les formes romàniques oc. *cornelha*, fr. *corneille*, cast. *corneja*, reto-romànic *cornagl*, postulen un ll. vg. *CORNICŪLA conformement al doble valor prosòdic del sufix llatí -ICULUS (cf. cat. *conill*=cast. *conejo*). 50 En altres parlars catalans es prefereix el síndonim CUCALA, particularment a València, si bé en una zona entre Dènia i la Marina s'usa *corneta* (amb canvi de sufix); en alguns llocs de Mallorca la pronúncia *corneya* s'ha reduït a *cornea*; en un text del S. xv es lle- 55 geix *cornilla* (*AlcM.*). Cf. s. v. CORN (*cornut*, *cornell*) per un joc de mots que fa JRoig amb aquest nom.

Corneller, V. *corner*

CORNER o CORNERA, 'arbust muntanyenc rosaci', derivat romànic del ll. CORNUS, -i, id. □ 1^a doc.: *cornera*, 1645, Capbreu de Rialb d'Assua; *corner*, 1839, Lab.

Vaig llegir manuscrit aquest capbreu a Rialb, 1958 (f° 41r). Identificat amb l'*Amelanchier vulgaris Mönch.*, i advertint que és una espècie semblant al *sanguinyol* (bearn. *sanglumi*) (el fr. *amélanchier* sembla ser diferent) Serradell, *Sota Terra* (*Club Munt.*), I, 126; Víctor Oliva (1^r *Congr. Ll. Cat.*, p. 424), a Sopeira, coneix la *curnyera* com un «arbust de muntanya del qual es treuen les branques per a fer escombres, argadells, sarietes, etc., com si fos <el fr.> *ajonc*». En ll. hi havia CORNUS i també un adj. CORNĒUS referit a tot el que és del corner (fusta, etc.), ja usat per Cató i Virgili, per tant aplicable a la fruiteta, semblant als aranyons o avajons i negrosa com aquests, però més dolça, i en conseqüència molt coneguda i buscada pels nois (cita d'Al. de Riquer en el *DAG.*); i tractant-se d'una mena de planta així, d'escassa utilitat per a construcció o llenya (essent un arbret de poca talla),¹ el nom de la fruiteta és almenys tan coneguda com el de l'arbust mateix. És pertot un arbust de muntanya, i més conegut en les comarques pirinenques, més que enlloc des de Cerdanya cap a ponent. Indico a continuació les dades locals, sobretot recollides oralment; i dono primer les del fruitet, provinent ben segur de l'antic adjectiu CŌRNĒA, possiblement CERASEA CORNEA abreuja't (o sigui 'círera de corner');² amb la metafonía causada per la *i*, va donar *cúrñja*, en gran part reduït a *curna*, o bé passant a *kúrñja* palatalitzant-se la *n*.

A) El fruitet, a la Baixa Cerdanya, *kúrna* a Isòvol, Olobte, Toloriu (1935), a Arcavell de l'Alt Urgellet 35 (1936), a Taús i a Tost més Segre avall; a Bressui i a Montcortès en el Pallars mitjà (1957); i a la Vall de Boí (1953...). Però Ribagorça enllà trobem encara la iod ben present: *kúrja* a Montanyana (1957) i a Benavarri *kúrnia* amb la *n* i la *i* separades encara.³ Si entrem a la zona de transició cap a l'aragonès, trobem encara la *ó* conservada sense metafonía: *kórnja* tant a Benasc com a la Puebla de Fantova (1965). Ara bé el provençal ens mostra encara més manifesta la forma originària CORNEA, amb la seva diftongació de *ò*: *cuèrni* (*Calendau* III, 34.7). A l'Alta Cerdanya ha abolit la iod postònica sense metafonía: *kórnas* a Angostrina, *kórnas* a la Tor de Querol (1959) (però com veurem allà és el nom de l'arbust el que ens mostra que hi hagué iod). De tota manera, encara que sobretot conspicu en els Pirineus, aquest arbust no deixa de trobar-se en muntanyes de més al Sud, com el Montsant, però allí el fruitet és *kurnigó* (La Morera, 1935), on una -g- antihiàtica s'ha format entre les dues vocals de -ió.

55 Sigui per la metafonía de *o* en *u*, o per la iod encara present, es veu que la major part de les formes vénen de CORNĒUS, més que de CORNUS. I en el nom de l'arbust hi ha també, en part en altres formes, indicis d'això mateix.

60 B) L'arbust. En part masculí, en part femení: *Kurné*